

» minimum cuncta sustinuit; sed quasi de Spiritu natus,
 » abstinuit a peccato; omnes enim homo mendax, et nemo
 » sine peccato nisi unus Deus. Servatum est igitur, inquit,
 » ut ex viro et muliere, id est, per illam corporum com-
 » mixtionem, nemo videatur expers esse delicti: qui au-
 » tem expers delicti, expers etiam hujusmodi conceptio-
 » nis¹. » Ista dicta dicis esse falsissima, eisque Manichæum
 dogma nefarium contineri. Ac per hoc Ambrosii dicta tu
 reprehendis et polluis; ego vero illa et verissima prædico,
 et Manichæo non solum non amica, verum et inimica,
 sicut jam feci, esse demonstro. Ego igitur ea potius de-
 fendo, et a tuis nefandis criminationibus deluo. Utrum
 ergo ille noster an vester sit, et vos videtis: sed quia
 homines a quibus diligitur, formidatis, profecto eum,
 quem atrociter accusare convincimini fallacia excusare
 conamini.

CXXI. JUL. « Quod dicis ei convicium a Joviniano
 factum; in quo mentiri te tamen arbitror²: sed annua-
 mus vel Joviniani te criminatorem verum esse posse, Am-
 brosiumque ab illo Manichæum vocatum: at id constat
 insanum fuisse. Non enim sane poterat Manichæus vocari,
 qui bonam naturam, qui peccata voluntaria, qui a Deo
 institutas nuptias, qui a Deo fieri parvulos prædicabat.
 Si ergo ille prælationem virginitatis nuptiarum accusa-
 tionem putavit, nesciit omnino quid diceret. Aliud est
 enim contrarium, aliud ordinatum. Boni quippe laudatio
 ad meliora gradus est: infamatio autem naturæ ad Mani-
 chæum via est. Cum ergo non damnaret Ambrosius nup-
 tias; nec commixtionem conjugum, vel opus diaboli, vel
 necessitatem diceret esse peccati: improbe fecit Jovinia-
 nus, ut eum conferret Manichæo, putaretque nihil in-

¹ Aml. ros. in Isaiam. — ² Vide lib. 2. de Nupt. et Conc. c. 5.

teresse inter nuptiarum accusatorem et laudatorem¹.
 Nam si delegitima et a Deo instituta corporum conjunc-
 tionem generatos, posteaquam usum coeperunt habere rati-
 onis sponte propria proborum² imitatione mentitos
 dixit Ambrosius; non tamen hanc conjunctionem, men-
 dacii voluit necessitatem videri, sed universitatis indicium.
 Tale est enim quod dixit, » Nati ex parentibus mentiun-
 tur: « quale si dixisset, Omnis homo, duntaxat sui rector
 arbitrii, aliquando mentitus est: sciebat quippe neminem
 sine commixtione parentum, præter Christum extitisse.
 Igitur opere conjugali non iniquitatem, sed generalitatem
 vir prudens voluit indicari. Christum vero pronuntiavit
 omne cavisse mendacium, quem miraculo parientis osten-
 dit: quod quidem vehementer contra Hieronymum, cu-
 jus tu assecla es, fremit; qui mendacium signatissime
 Christo est conatus affigere. Non ergo jure vocatus est
 Manichæus (si tamen vocatus), qui contra errorem ves-
 trum frequentavit laudationem creaturarum. »

AUG. Laudationem creaturarum frequentamus et nos:
 quid est ergo quod dicis hoc facere Ambrosium contra erro-
 rem nostrum; cum hoc faciat secundum fidem nostram?
 Quomodo autem illa verba posuerit, quæ a me tibi objecta
 tu commemorare timuisti, ne tenebræ tuæ clarissima luce
 illorum redarguerentur, aliis etiam scriptorum suorum
 locis sic ostendit Ambrosius ut non ei sicut negligentiori,
 quomodo loqueris, et incautiori sententia ista semel sub-
 repsisse, videatur; sed de peccato originali dogma ejus,
 quoniam dogma catholicum est, satis liquida manifesta-
 tione declaret. Cur ergo et qua ratione dixerit « Servatum
 » est igitur, ut ex viro et muliere, id est, per illam corporum
 » commixtionem nemo videatur expers esse delicti, qui
 » autem expers delicti, expers etiam hujusmodi conceptio-

¹ Forte addend. virginitatis. — ² Forte pravorum vel proavorum.

» nis¹; » quia non hic peccata hominum posteaquam usum
 coeperunt habere rationis, ut tu alienaris, sed originale
 peccatum intelligi voluit; quid alibi dicat attende²: « Jor-
 » danis, inquit, conversus retrorsum³, » significavit salutaris
 » lavacri futura mysteria, per quæ in primordia naturæ
 » suæ, qui baptizati fuerint, parvuli a malitia reforman-
 » tur. » Dic, Juliane, a qua malitia; si non trahunt ori-
 » ginale peccatum. Audi adhuc alio loco: « Non enim
 » virilis coitus, inquit⁴, vulvæ virginalis secreta reseravit,
 » sed immaculatum semen inviolabili utero Spiritus sanc-
 » tus infudit. Solus enim per omnia ex natis de foemina
 » sanctus Dominus Jesus, qui terrenæ contagia corruptelæ
 » immaculati novitate partus non senserit, et cœlesti ma-
 » jestate depulerit. » Responde, Juliane, quæ sint terrenæ
 » contagia corruptelæ, quæ solus ex natis de foemina Domi-
 » nus Jesus immaculati novitate partus non sensit? Adhuc
 » audi: « Antequam nascimur, inquit, maculamur conta-
 » gio: » Et paulo post: « Et si nec unius, inquit, diei infans
 » sine peccato, multo magis nec illi materni conceptus dies
 » sine peccato sunt. Multa hujus viri, quem sani capitis fuisse
 » confessus es, talia commemorare possum⁵: sed cui non
 » sufficiunt ista, quid sufficit? Ex his ergo intellige, quam
 » non sinaris etiam illa, sicut es conatus, in alium sensum
 » detorquere atque pervertere, quæ dixit Ambrosius de his
 » qui nascuntur per commixtionem corporum, non arguens
 » Dei creaturam, sed originale peccatum.

» Quid mihi obtendis Hieronymum cujus me convicia-
 » ris asseclam, de cujus verbis nulla nunc quæstio est: quæ
 » tamen verba si posuisses, aut ea non habere quod displi-
 » cere deberet ostenderem⁶, aut intelligentioribus expo-

¹ Ambros. in Isai. — ² Lib. 1. in Luc. 1. 36. — ³ Psal. cxlii, 3. — ⁴ In
 illud Lucæ c. 2. *Omne masculinum, etc.* — ⁵ In apologia David, c. 11. —

⁶ Vide lib. 1. prioris operis in Jul. c. 3 et 4.

nenda relinquerem; aut si essent procul dubio contraria
 veritati, libertate qua dignum est improbarem. Am-
 brosius respice, quem Manichæum non audes dicere:
 cum me propterea dicas, quia de originali peccato ea dico,
 quæ dicit. Nam si propterea non diceres Ambrosium Ma-
 nichæum, quia bonam naturam, quia peccata volunta-
 ria, quia nuptias a Deo institutas et a Deo factos parvulos
 prædicabat; nec me diceres, qui eadem fideliter prædico.
 Si autem me propterea Manichæum dicendum putas,
 quia esse confiteor originale peccatum; hoc etiam ille
 confitetur: cur non ambos putas? Sed me petulanter di-
 cis, illum latenter opinaris, non veritate distincta, sed
 extincta potius libertate. Hoc enim de illo non audes
 dicere, quod audes credere: aut si de illo ista non credis,
 profecto nec de me credis; quia et si errare nos existimas,
 facile est ut videas non esse Manichæos, qui peccantis
 propriam substantiam, quam Deus non creaverit non as-
 serimus; sed originale peccatum de vitio voluntario na-
 turæ quam Deus bonam condidit, propagatum esse firma-
 mus. Facile est ergo ut hoc videas, et simul videas nos esse
 contrarios Manichæis: sed eorum nomen ab Ambrosio
 abigis adulando, et mihi objicis calumniando.

CXXII. JUL. « Verum ut illi infensus Jovinianus argui-
 » tur, ita vobis comparatus absolvitur. Quando enim tibi
 » tantum prudentium censura donabit, ut te cum Joviniani
 » merito componat? Ille quippe dixit boni esse necessita-
 » tem; tu mali: ille ait per mysteria homines ab errore co-
 » hiberi; tu vero nec per gratiam liberari: ille virginitatem
 » Mariæ partus conditione dissolvit; tu ipsam Mariam dia-
 » bolo nascendi conditione transcribis: ille meliora bonis
 » æquat, id est, integritatem connubio; tu vero commixtio-
 » nem conjugii morbidam vocas, et castitatem foedissimæ
 » rei collatione depretias: nec gradum inter hæc addis;

sed genus omne commustas, non utique bono virginitatem, sed malo præferens. Est autem vilitatis extremæ, nisi terribilo comparatum, placere non posse. Jamvero quid ille tale de Dei injuriis, quale tu? Ille ejus judicii vigorem a benignitatis voluit parte confundere; tu a malignitatis: ille dicit apud eum bonos et optimos æquo honore fruituros; tu vero bonos et impios, id est, innocentes et diabolum uno supplicio cruciandos: ille ergo Deum clementissimum vult videri; tu iniquissimum: ille dicit mysteriis ejus imbutos homines non posse peccare; tu vero ipsum Deum, et mysteriis imbecillitate, et in præceptis immoderatione, et te in judiciis immanitate peccare contendis. Cum itaque tanta disparatio sit inter te et Jovinianum, quanta conjunctio inter et Manichæum; tanto te tolerabilior Jovinianus probatur, quanto Joviniano horridior Manichæus.»

AUG. Quam bellus tibi videris, cum me Joviniano comparans, pejorem conaris ostendere. Verum hanc quoque contumeliam mendacissimam cum Ambrosio me a te accipere gaudeo: sed te sic insanire contristor. Ea quippe causa me Joviniano dicis esse pejorem, qua me dicis etiam Manichæum. Et quid est hoc? Illud scilicet originale peccatum, quod vos negatis cum Pelagio, nos vero cum Ambrosio confitemur. Cum illo igitur, secundum vos, sumus et Manichæi, et pejores Joviniano, et quidquid nos aliud ore protervo, nec sane veridico, sed maledico dixeritis, docuit nos Dominus gaudere et exultare¹, quando qualiacumque maledicta non ex veritate audimus, sed quia pro veritate certamus. Ecce ego non dico mali esse necessitatem, quia nec Ambrosius; et tamen dico parvulos a parvulos a malitia reformari, quod et Ambrosius: et ideo mali nulla est necessitas: quia et illud Deosanabile est, quod trahit nativitas; quanto magis quod

¹ Matth. v, 12.

addit voluntas? Non dico, nec per gratiam homines liberari, quod absit ut dicat Ambrosius; sed quod non vis dicimus, non nisi per gratiam liberari, non solum ut eis debita dimittantur, verum etiam ne in tentationem inferantur. Non transcribimus diabolo Mariam conditione nascendi; sed ideo, quia ipsa conditio solvitur gratia renascendi. Non tanquam malo bonum, sed tanquam bono melius, virginitatem nuptiis anteponimus. Non, ut calumniaris, bonos et impios uno supplicio: sed bonos nullo, impios autem non uno, sed pro diversitate ipsius impietatis, diversis suppliciis dicimus esse cruciandos. Non dicimus Deum in mysteriis imbecillitate, in præceptis immoderatione, in judiciis immanitate peccare, cujus et gratia regeneratis mysteria sunt utilia, et gratia libertatis præcepta salubria, et bonis malisque convenienter distributa judicia.

Ecce nos ea, in quibus nos dicitis Joviniano esse peiores, amolimus a nobis: vos a vobis amolimini, si potestis, in quibus vos peiores eodem ipso Joviniano esse monstrabo. Ille dixit boni esse necessitatem; vos dicitis esse bonam mali cupiditatem: ille ait per mysteria homines ab errore cohiberi; vos viam rectam gradiendi cupiditatem, non inspirari a Deo, sed arbitrio libero acquiri: ille virginitatem Mariæ partus conditione dissolvit; vos ipsam carnem sanctam de virgine procreatam cæteræ carni hominum coæquatis, similitudinem carnis peccati non distinguentes a carne peccati: ille meliora bonis æquat, id est, integritatem connubio; vos mala bonis; nam discordiam carnis et spiritus tam dicitis esse bonum, quam concordiam nuptiarum: ille dicit apud Deum æqualem honorem bonos et optimos habituros; vos autem quosdam bonos non solum in regno Dei honorem nullum adepturos, sed nec ipsum regnum esse visuros: ille

dicit Dei mysteriis homines imbutos non posse peccare; vos dicitis facilius quidem per Dei gratiam, sed et sine illa per liberum arbitrium posse homines non peccare; audacia gigantea repugnantes Deo, cum de bonis fructibus loqueretur dicenti: « Sine me nihil potestis facere¹. » Cum igitur in deterius tantum a Joviniani errore distetis, nos tamen ei subjicitis, et Manichæo potius adæquatis; magno scilicet præsidio communiti, quasi propterea condideritis hæresim novam, ut quando vos redarguimus, nullis hæreticis adæquare possimus. Ego tamen in hac causa, in qua tibi de originali peccato multum videor detestandus, et Manichæo potius coæquandus, cum Ambrosio sum, velis nolis, quem Jovinianus Manichæum dicebat, ut tu: sed libere ille, tu subdole. Denique semel ille vincitur, cum Manichæus non esse demonstratur Ambrosius: tu vero quia voluisti cor duplex habere, his vinceris. Arguis Ambrosium Manichæum esse; ostendo non esse: negas te arguere, ostendo te arguere: utrumque autem clarebit ei, qui superius quæ dixerit legerit.

CXXIII. JUL. « Verum videamus et cætera. De his quæ egimus satis superque lectorem instructum puto, qua virtute vel meorum dictorum aliquid oppugnet, vel opinionem tueatur suam; et ideo non erit necesse scriptorum id omnium repetitione monstrare. Quoniam vix singulos sparsosque versiculos de libro meo proponens sibi, eosque laudans frequenter, nonnunquam etiam titillat suggillatione brevissima; cum tamen hoc quod mordendum putat, a me non sit ita, ut suspicatur, prolatum. Quamobrem ad illud opus meum lectorem dirigo: videbit assertionem concinere veritati. Hic sane qui sibi querebatur objectum, quod naturam criminaretur et semina, continuam simulandi non

¹ Joan. xv, 5.

potuit tenere patientiam: sed postquam præstigiis patroni sui serenavit auditum, velut testudo caput aperit. Nam cum dixisset quia nisi Adam peccasset¹, ita homines generare potuissent, ut solemus aut articulos commovere, aut unguiculos exsecare: addidit, » Sed si semen ipsum nullum maledictum habet, quid est quod scriptum est in libro Sapientiæ, Non ignorans quoniam nequam erat natio illorum, et naturalis malitia ipsorum, et quia non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum; semen enim erat maledictum ab initio? « Atque ipsum testimonium quod protulit, subdita argumentatione prosequitur, » Nempe de quibuscumque ista dicat, de hominibus, inquit, dicit. « En qui se profitebatur a Manichæorum studiis destitisse, qui sub occasione sententiæ quam non intelligit, maledictum semen, malitiam naturalem, et inconvertibilem cogitationem pronuntiat iniquorum. Fama est, apud cataclita Nili aquarum proruentium strepitu usu aurium accolâs destitutos. Finxerit illud opinio, quæ de magnis majora dispergit: valet tamen exemplum ad castigandam insipientium surditatem, qui fragore terroris mutui, sicut aspides surdæ rerum vocibus obnituntur. Clamat Augustinus, Nequam est hominum natio, naturalis malitia, immutabilis cogitatio in perpetuum, semen maledictum ab initio. Et inveniuntur adhuc, qui illum non usquequaque Manichæi autument caractere percussum? Interrogentur hodie quicumque sunt ipsarum sordium sectatores publici: si aliud dixerint, nos putemur fuisse mentiti. Ergo si est malitia naturalis, quomodo te fingis malam non pronuntiare naturam? Si est semen maledictum ab initio, quomodo te dicis vitia voluntatum accusare, non seminum? Si immutabilis cogitatio malignantium est, quomodo te pejeras liberum arbitrium confiteri?

¹ Vide lib. 2. de Nupt. et Conc., cap. 7.

Nisi superest, ut illos Hebræos, Sirach, vel Philonem, qui libri ipsius qui Sapia dicitur, auctores incerta opinione creduntur, dicas fuisse Manichæos. »

AUG. Quilibet auctor fuerit libri hujus, bene, quia auctoritatem ejus non respuis. Idoneus est igitur, ex quo adversus vos, quæ possumus invenire, testimonia proferamus. Nam et Pelagius doctor vester in libro quem « Testimoniorum vel Capitulorum » edidit, posuit ex isto libro quæ intentioni suæ credidit convenire¹. Cujus libri auctor magis quia Manichæus non fuit, satis aperteque demonstrat, etiam ab eis qui Manichæi non sunt, et in Ecclesia Christi legi accipique meruerunt, potuisse dici malitiam naturalem, sine ulla reprehensione institutionis et conditionis Dei, naturarum omnium sapientissimi atque optimi creatoris. Unde et Apostolus non alio sensu dixisse intellectus est: « Fuimus enim et nos aliquando » natura filii iræ, sicut et cæteri². » Quod quidam non ad verbum, sed ad sententiam sunt interpretati dicentes: Fuimus enim et nos aliquando naturaliter filii iræ. Quod autem ait, sicut et cæteri, ostendit omnes iræ filios esse natura, nisi quosdam eorum a massa perditionis gratia divina discernat. De alienis ergo ab hac gratia etiam Petrus apostolus loquens: « Hi vero, inquit, velut muta » animalia procreata naturaliter in captivitatem et interitum³. » Non se quippe exuebant veterem hominem. Nisi autem vetus omnis homo nasceretur, nullus parvulus renascendo renovaretur.

Absit ergo, ut cum Creatoris dicatur injuria, naturaliter esse homines iræ filios: sicut sine ulla ejus injuria quisque dicitur naturaliter surdus, aut naturaliter cæcus, aut naturaliter morbidus; itemque alius naturaliter

¹ Vide lib. de Gestis Pelag. cap. 3, n. 6. — ² Ephes. 11, 3. — ³ 2 Petr. 11, 12.

fatuus, alius naturaliter obliviosus, alius naturaliter iracundus; et cætera innumerabilia vitia, sive corporum, sive, quod est gravius, animorum, Dei opificio creatorum, ejusdemque Dei occulto, sed justo judicio vitiatorum. Idem quippe ipse totius hominis creator: et tamen quamvis cum ejus laude natura sit homo; nullo modo tamen cum ejus vituperatione natura vitiosus est homo. Scimus itaque non vitia, sed naturas esse tribuendas conditori Deo: sed unde sint vitia, debet dicere, qui vult resistere Manichæo. Et de aliarum quidem rerum vitiis, quas a Deo creatas fatemur, sed ejus sapientissima ordinatione, sive bonis, sive etiam malis Angelis subditas, respondere facillimum est, ab eis quibus subjacent, earum quoque semina posse vitiari, ut non solum fiant, verumetiam concipiantur nascanturque vitiosæ. De homine agitur, de rationali animante, de imagine Dei agitur, cujus natura nullo modo diaboli ludibrium fieret, quem recte credimus auctorem esse vitiorum, nisi per justum Dei judicium propter originale peccatum. Denique nec vos ipsi, quantum existimo, dicere audetis, quamvis dogma vestrum hæc tam dira sequatur absurditas, in paradiso exortura fuisse tot ac tanta vitia naturalia, si peccante nemine, illa in qua est condita, naturæ humanæ felicitas permaneret. Vos autem negantes originale peccatum, profecto naturam quam Deus non creavit, ex cujus commixtione sint hominum cum quibus nascuntur vitia, facitis introduci. O perversi hæretici, Manichæorum adjutores, de Manichæis calumniatores, et catholicorum eadem concorditer contra vos vera dicentium aliorum contentiosi criminatores, aliorum subdoli adultores.

CXXIV. JUL. « Expectet nunc forsitan lector, quomodo hoc testimonium debeat intelligi: quod certe non

pertinere ad traducem peccati, nec ad Manichæorum opinionem, iste ipse qui fuerat ejus usurpator, ostendit; ait enim: « De quibuscumque hoc dicat, de hominibus dicit: » cum certe si de naturali peccato diceret, non de quibuscumque, sed de omnibus loqueretur. Opinio quippe Manichæorum generaliter cunctorum mortalium infamat naturam: sententia vero de qua quærimus, etiam ab ipso plagiatore suo recipit testimonium, quod non in omnes, sed in aliquos prolata sit. Ex quo constat, nullum ei negotium fuisse cum traduce, quæ nequaquam universos, sed plerisque percellit. Igitur ostenso nihil de ea spectare ad profanam opinionem, ipsius libri suffragio scriptoris ejus sanitas asseratur. Loquitur ad Deum: « Misereris omnium, quoniam omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam¹; » diligis enim omnia quæ sunt, et nihil odisti horum quæ fecisti. Quomodo enim posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui animas diligis. Bonus enim spiritus tuus est in omnibus; propter quod hos qui errant, partibus corripis, et de quibus peccant admonens alloqueris, ut relicta malitia credant in te, Domine. »

Aug. Quomodo miseretur omnium Deus, cum alia Scriptura dicat: « Non miserearis omnium qui operantur iniquitatem²; » nisi quia et in illis quorum non miseretur, omnes homines ita sunt, ut omnia genera hominum intelligantur; sicut dictum est: « Decimatis omne³ olus, id est, omne oleris genus³? » Quid autem te adjuvat, quod Scriptura libri Sapientiæ non de omnibus hominibus loquebatur, ubi ait, quod naturalis esset malitia illorum⁴? Neque enim quia de quibusdam, non de omnibus hominibus agebat, ideo etiam fecit intelligi

¹ Sap. xi, 24. — ² Psal. lviij, 6. — ³ Luc. xi, 42. — ⁴ Sap. xii, 10.

nullos alios esse tales, cum Apostolus dicat: « Fuimus et nos aliquando natura filii iræ, sicut et cæteri¹. » Israelitas autem illo tempore, non quidem etiam ipsos omnes, sed pios, ab his de quibus dictum est: Naturalis malitia eorum, non discernbat natura, sed gratia; propter quod etiam Dei filii sunt nuncupati.

Videndum est etiam, quomodo dictum sit: « Diligis omnia quæ sunt: quoniam sunt etiam iniqui²; » et alibi scriptum est: « Odisti omnes qui operantur iniquitatem³. » Diligit ergo et ipsos, in quantum homines sunt, odit in quantum iniqui sunt; et damnat eos quia iniqui sunt, et facit esse quia homines sunt: « Quia nihil, inquit, odisti horum quæ fecisti. » Amat ergo Deus homines usque adeo, ut etiam, cum iniqui sunt, amet ut homines sunt, quamvis oderit quod iniqui sint: Ac per hoc iniqui quos Deus odit, et sunt homines, quoniam Deus suum amat opificium; et miseri sunt, quoniam Deus amat judicium.

CXXV. JUL. « Cernis-ne quam infesta sit opinioni vestræ gratificatio Dei laudatoris? Dicit eum condere animas, et amare: quod a vobis negatur, qui juratis innocentium animas esse sub diabolo, et exosas Deo; cum nihil habeant aliud, quam quod ab auctore sortitæ sunt. »

Aug. Ergo secundum te, et fatuitatem a Deo auctore sortiuntur, quicumque fatui nascuntur, quos magis quam mortuos dicit sacra Scriptura esse lugendos⁴. Sed istorum quoque animas secundum quemdam modum, id est, ut sint, ut vivant, ut sentiant, ut quamvis obtusa mentis acie, tamen pecoribus antecellant, amat utique Deus. Alia autem est illa dilectio, de qua scriptum est: « Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia ha-

¹ Ephes. ii, 3. — ² Sap. xi, 25. — ³ Psal. v, 7. — ⁴ Eccli. xxii, 10.

» bitat¹. » Sed vos dicite, unde plus amet Deus animas parvulorum, quibus providet lavacrum regenerationis, ut eos mittat in regnum; et unde aliis non præstet hoc beneficium: cum eos non discernant ulla merita voluntatum, nec sit apud Deum, quam nobis insulsissime solitis objicere, acceptio personarum. Quanquam ubi dictum est: « Amas animas², » nec dictum est, omnes animas, nulla sit quæstio. Fortasse quippe sic positum est, ut omnes Deus animas condant; nec omnes tamen diligat, sed quas a cæteris non meritis earum, sed suæ gratiæ largitate discernit, ut habitent cum sapientia: « Quia neminem diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia habitat³: » Dominus autem dat sapientiam⁴. »

CXXVI. JUL. « Pœnitentiam quoque, quam Deum affirmat dare, vestrum dogma non recipit, in quo malum naturale et nequitia mutari nescia continetur. »

AUG. Imo nos potius contra vos dicimus, et ipsam pœnitentiam Deum dare: quia licet voluntate quisque agat pœnitentiam; « Præparatur etiam voluntas a Domino⁵, » et, « Hæc est immutatio dexteræ Excelsi⁶, » quam sacer insonat Psalmus; quia ut fleret Petrus, eum respexit Dominus⁷: unde ait de quibusdam coapostolus ejus: « Ne forte det illis Deus pœnitentiam⁸. » Et quod immutabilis malitia dicitur, homini est immutabilis, qui eam mutare non potest; non Deo, qui omnia potest.

CXXVII. JUL. « Quod autem commendavit admonere Deum, ut relicta malitia peccatores credant in eum, evertit omnino opinionem naturalis mali: quia certum est relinqui non posse congenita. »

AUG. Possunt etiam congenita relinqui; sed quando

¹ Sap. vii, 28. — ² Id. xi, 27. — ³ Id. vii, 28. — ⁴ Prov. ii, 6. — ⁵ Id. viii, juxta lxx. — ⁶ Psal. lxxvi, 11. — ⁷ Luc. xxii, 61. — ⁸ 2 Tim. ii, 25.

id operatur in homine Omnipotens: nam et corruptio congenita est corpori, quod tamen erit incorruptibile.

CXXVIII. JUL. « Hinc explicata patientia Dei, et dispensatione mitissima, qua non vult mortem morientis, nisi ut revertatur et vivat, approbare quod dixerat etiam per exempla persistit, facitque mentionem eorum, qui, in terra Chananæa viventes pessime iram Omnipotentis accenderant, ut impenderetur ultione justissima Israëlitarum triumphis, sub Dei jam lege viventium. » Illos enim antiquos habitatores sanctæ tuæ terræ odiens, quoniam odibilia opera tibi faciebant¹, per medicamina et sacrificia injusta, et necatores filiorum sine misericordia, voluisti perdere per manus parentum nostrorum, ut dignam percipiant² peregrinationem puerorum Dei, quæ tibi omnium charior est terra. « Septem gentes, quibus ex maxima parte deletis, Israëlitis terra repromissionis data est, propter quid Deus voluerit perire, testatur. Ne enim in una hominum natura per aliquam personarum acceptionem apud Deum videretur esse discretio; propter quid Chananæi meruerint interfici, commendat. « Illos ergo antiquos habitatores sanctæ tuæ terræ, inquit, odio habuisti. » Quamobrem? Certe secundum te debuit subdere, quia de diabolica erant commixtione generati, quia a tenebrarum principe possidebantur, quia tabificavit Adam omnes de sua stirpe venturos. Verum nihil horum: sed quam causam reddit odiorum? sola opera commissa per voluntatem liberam. « Oderas, inquit, eos, quoniam exosa tibi opera faciebant. » Verum ne nesciremus, quæ essent opera, tuque hæc gentium facta concupiscentiam genitalem vocares, ipsas species operationis exequitur. « Per medicamina, inquit, et sacrificia injusta, et necatores erant filiorum sine misericordia, » id est, maleficiis

¹ Sap. xii, 3. — ² Forte percipiat.